

JOURNAL OF MODERN SCIENCE

JoMS 4/19/2013, ss. 309-332

PAWEŁ CHODAK

CORRUPTION IN THE ARMED FORCES VIOLATION OF THE FOUNDATIONS OF NATIONAL SECURITY

KORUPCJA W WOJSKU NARUSZENIEM FUNDAMENTÓW BEZPIECZEŃSTWA PAŃSTWA

dr inż. Paweł Chodak

Wyższa Szkoła Gospodarki Euroregionalnej
im. Alcide De Gasperi w Józefowie
pawelchodak@wp.pl

ABSTRACTS

Corruption in the armed forces of the Republic of Poland is nothing but an attack on our country, on the correct economic development, economic, social and cultural. Corruption is a major threat to the free and unhindered functioning of all the organs of Government. Corruption is a threat to ensure constitutional order, constitutes a threat to the existing legal and social standards that have been implemented and adopted for use in the society. The impact of this phenomenon-the crime is very difficult to estimate, however, must be constantly monitored and subjected to analysis for searching for the reasons for the occurrence of this dangerous phenomenon. The conduct of the monitoring, control, prevention, investigations and for the fight against corruption, are the responsibility of the relevant departments and authorities.

KEY WORDS:

Corruption, crime, statistical data to subject of the corruption, state security, fighting corruption crime, Military Police, Army, security State, Central Anticorruption Office.

WPROWADZENIE

Korupcja w Siłach Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej to nic innego jak zamach na bezpieczeństwo naszego państwa, na prawidłowy rozwój gospodarczy, ekonomiczny, społeczny i kulturowy. Stanowi istotne zagrożenie dla wolnego i nieskrępowanego funkcjonowania wszystkich organów władzy państwowej. Korupcja jest zagrożeniem dla zapewnienia porządku

konstytucyjnego, dla obowiązujących norm prawnych i społecznych, jakie zostały wdrożone i przyjęte do stosowania w danym społeczeństwie. Wpływ tego zjawiska – przestępstwa jest bardzo trudny do oszacowania, niemniej jednak musi być ciągle monitorowany i poddawany analizie pod kątem poszukiwania powodów jego występowania. Za prowadzenie działań monitorujących, kontrolnych, zapobiegawczych, wykrywczych oraz za zwalczanie korupcji odpowiedzialne są odpowiednie służby i organy do tego powołane.

Każda współczesna wojna poprzedzona jest niezliczonymi działaniami analitycznymi, mającymi na celu wskazanie słabych elementów w systemie obronnym państwa i to nie tylko w znaczeniu militarnym, ale także proceduralnym. Jednym z największych zagrożeń dla systemu obronnego państwa jest korupcja. Czy korupcja w wojsku występuje oraz jaka jest jej skala? Odpowiedź postaram się zaprezentować w dalszej części artykułu. Prezentowane dane statystyczne na temat korupcji, zgromadzone przez Żandarmerię Wojskową, zostały opracowane i upublicznione przez Centralne Biuro Antykorupcyjne w ramach prowadzonych czynności analitycznych i badawczych, których efektem jest publikowana każdego roku *Mapa korupcji* (Opracowanie na temat rzeczywistej skali korupcji w Polsce, na podstawie danych statystycznych o przestępstwach korupcyjnych gromadzonych przez służby i organy powołane do zapobiegania, ujawniania i zwalczania przestępstw korupcyjnych w Polsce. Zaliczyć do nich należy Policję, Centralne Biuro Antykorupcyjne, Agencję Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Straż Graniczną, Służbę Celną, Wywiad Skarbowy, Ministerstwo Sprawiedliwości, Żandarmerię Wojskową, Naczelną Prokuraturę Wojskową oraz Krajowe Centrum Informacji Kryminalnych wchodzące w skład struktury organizacyjnej Komendy Głównej Policji).

WSTĘP

Podjmując temat korupcji w wojsku, analizowany na podstawie danych statystycznych Żandarmerii Wojskowej, należy wskazać w pierwszej kolejności, czym jest korupcja oraz zdefiniować to pojęcie. Następnie wskazać zakres zadań i uprawnień Żandarmerii Wojskowej będącej w głównej mierze odpowiedzialną za zwalczanie tej formy przestępczości w wojsku. Uzupełnieniem całości będzie wskazanie innych organów, które zajmują się problematyką korupcji w wojsku.

Istotnym wsparciem dla naszego wymiaru sprawiedliwości w walce

z tą formą przestępczości, było ustanowienie definicji korupcji w ustawie z dnia 9 czerwca 2006 r. o *Centralnym Biurze Antykorupcyjnym*:

3a. Korupcją, w rozumieniu ustawy, jest czyn:

- 1) *polegający na obiecywaniu, proponowaniu lub wręczaniu przez jakąkolwiek osobę, bezpośrednio lub pośrednio, jakichkolwiek nienależnych korzyści osobie pełniącej funkcję publiczną dla niej samej lub dla jakiegokolwiek innej osoby, w zamian za działanie lub zaniechanie działania w wykonywaniu jej funkcji;*
- 2) *polegający na żądaniu lub przyjmowaniu przez osobę pełniącą funkcję publiczną bezpośrednio, lub pośrednio, jakichkolwiek nienależnych korzyści, dla niej samej lub dla jakiegokolwiek innej osoby, lub przyjmowaniu propozycji lub obietnicy takich korzyści, w zamian za działanie lub zaniechanie działania w wykonywaniu jej funkcji;*
- 3) *popelniany w toku działalności gospodarczej, obejmującej realizację zobowiązań względem władzy (instytucji) publicznej, polegający na obiecywaniu, proponowaniu lub wręczaniu, bezpośrednio lub pośrednio, osobie kierującej jednostką niezaliczaną do sektora finansów publicznych lub pracującej w jakimkolwiek charakterze na rzecz takiej jednostki, jakichkolwiek nienależnych korzyści, dla niej samej lub na rzecz jakiegokolwiek innej osoby, w zamian za działanie lub zaniechanie działania, które narusza jej obowiązki i stanowi społecznie szkodliwe odwzajemnienie;*
- 4) *popelniany w toku działalności gospodarczej obejmującej realizację zobowiązań względem władzy (instytucji) publicznej, polegający na żądaniu lub przyjmowaniu bezpośrednio lub pośrednio przez osobę kierującą jednostką niezaliczaną do sektora finansów publicznych lub pracującą w jakimkolwiek charakterze na rzecz takiej jednostki, jakichkolwiek nienależnych korzyści lub przyjmowaniu propozycji lub obietnicy takich korzyści dla niej samej lub dla jakiegokolwiek innej osoby, w zamian za działanie lub zaniechanie działania, które narusza jej obowiązki i stanowi społecznie szkodliwe odwzajemnienie.*

Podstawowym zadaniem ustawodawcy jest opracowanie i wdrożenie jasno sprecyzowanych i przejrzystych przepisów prawnych oraz procedur, celem zagwarantowania swobodnego rozwoju gospodarczego kraju. Wprowadzenie ustawą definicji korupcji stanowiło istotne wsparcie w procesie zwalczania tego niebezpiecznego zjawiska, patologii.

Rozwijając zagadnienie korupcji, należy zaprezentować dodatkowe informacje na temat przestępstw powszechnie uznawanych jako *stricte ko-*

rupcyjne, tj.:

- art. 228 § 1-6 k.k. (sprzedajność urzędnicza);
- art. 229 § 1-5 k.k. (przekupstwo);
- art. 230 § 1-2 k.k. (płatna protekcja);
- art. 230a § 1-2 k.k. (czynna płatna protekcja, handel wpływami);
- art. 231 § 1-3 k.k. (przekroczenie uprawnień, niedopełnienie obowiązków);
- art. 250a § 1-3 k.k. (korupcja wyborcza);
- art. 296a § 1-4 k.k. (korupcja gospodarcza, korupcja menedżerów);
- 296b § 1-3 k.k. (korupcja w profesjonalnych zawodach sportowych).

Mając zdefiniowaną korupcję oraz wskazanie zapisów dotyczących przestępstw korupcyjnych, o których mowa w ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. *Kodeks karny*, można przejść do dalszej części dotyczącej powołania oraz funkcjonowania organu powołanego m.in. do zapobiegania oraz zwalczania przestępczości, do której należy przestępczość korupcyjna.

Żandarmeria Wojskowa powołana została na mocy ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. o *Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych*. Art. 1 cyt. ustawy: tworzy się Żandarmerię Wojskową jako wyodrębnioną i wyspecjalizowaną służbę wchodzącą w skład Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej, wskazuje, czym jest Żandarmeria oraz jaka jest jej podległość w strukturze organizacji państwa polskiego. Żandarmeria Wojskowa wykonuje zadania należące do jej zakresu działania w Siłach Zbrojnych oraz w stosunku do osób, do których w szczególności należą:

- 1) żołnierze pełniący czynną służbę wojskową,
- 2) żołnierze nie będący w czynnej służbie wojskowej w czasie noszenia przez nich mundurów oraz odznak i oznak wojskowych,
- 3) pracownicy zatrudnieni w jednostkach wojskowych:
 - a) w związku z ich zachowaniem się podczas pracy w tych jednostkach,
 - b) w związku z popełnieniem przez nich czynu zabronionego przez ustawę pod groźbą kary, wiążącego się z tym zatrudnieniem,
- 4) osoby przebywające na terenach lub w obiektach jednostek wojskowych,
- 5) inne osoby niż określone w pkt 1–4, podlegające orzecznictwu sądów wojskowych albo jeżeli wynika to z odrębnych przepisów,
- 6) osoby nie będące żołnierzami, jeżeli współdziałają z osobami, o któ-

rych mowa w pkt 1–5, w popełnieniu czynu zabronionego przez ustawę pod groźbą kary albo też jeżeli dokonują czynów zagrażających dyscyplinie wojskowej albo czynów przeciwko życiu lub zdrowiu żołnierza albo mieniu,

- 7) wojskowi,
- 8) żołnierze sił zbrojnych państw obcych, przebywający na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz członkowie ich personelu cywilnego, jeżeli pozostają w związku z pełnieniem obowiązków służbowych, o ile umowa międzynarodowa, której Rzeczpospolita Polska jest stroną, nie stanowi inaczej.

Do zadań Żandarmerii Wojskowej, które szczegółowo zostały określone w art. 4 ust. 1 ustawy, należą w szczególności:

- 1) ochranianie życia i zdrowia ludzi oraz mienia wojskowego przed zamachami naruszającymi te dobra,
- 2) wykrywanie przestępstw i wykroczeń, w tym skarbowych, popełnionych przez osoby, o których mowa w art. 3 ust. 2, ujawnianie i ściganie ich sprawców oraz ujawnianie i zabezpieczanie dowodów tych przestępstw i wykroczeń,
- 2a) dokonywanie analizy oświadczeń o stanie majątkowym żołnierzy zawodowych i przedstawianie Ministrowi Obrony Narodowej wniosków w tym względzie,
- 3) zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń przez osoby, o których mowa w art. 3 ust. 2, oraz innym zjawiskom patologicznym, a w szczególności: alkoholizmowi i narkomanii w Siłach Zbrojnych,
- 4) współdziałanie z polskimi oraz zagranicznymi organami i służbami właściwymi w sprawach bezpieczeństwa i porządku publicznego oraz policjami wojskowymi,
- 5) zwalczanie klęsk żywiołowych, nadzwyczajnych zagrożeń środowiska i likwidowanie ich skutków oraz czynne uczestniczenie w akcjach poszukiwawczych, ratowniczych i humanitarnych, mających na celu ochronę życia i zdrowia oraz mienia.

Zadania, o których mowa w art. 4 ust. 1, Żandarmeria Wojskowa wykonuje m.in. poprzez:

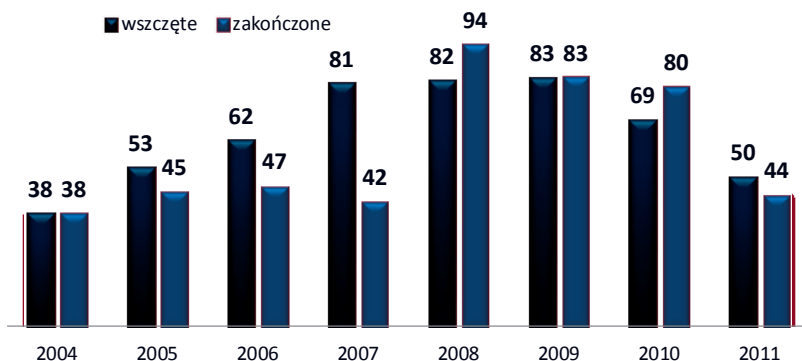
- 1) opracowywanie dla właściwych organów informacji o stanie dyscypliny wojskowej i przestępczości w Siłach Zbrojnych, a także występowanie do tych organów z wnioskami mającymi na celu zapobieżenie

- popęnianiu przestępstw, wykroczeń i przewinień dyscyplinarnych,
- 2) wykonywanie czynności operacyjno – rozpoznawczych,
 - 3) wykonywanie czynności procesowych w zakresie i na zasadach przewidzianych w przepisach o postępowaniu karnym i karnym skarbowym,
 - 4) zabezpieczanie śladów i dowodów popełnienia przestępstw i wykroczeń oraz sporządzanie ekspertyz i opinii kryminalistycznych,
 - 5) poszukiwanie sprawców przestępstw i wykroczeń oraz zaginionych żołnierzy, a także poszukiwanie utraconych przez jednostki wojskowe: broni, amunicji, materiałów wybuchowych i innego mienia wojskowego oraz materiałów zawierających informacje niejawne,
 - 6) wykonywanie zadań policji sądowej w sądach wojskowych i wojskowych jednostkach organizacyjnych prokuratury.

SKALA KORUPCJI W WOJSKU NA PODSTAWIE DANYCH STATYSTYCZNYCH ŻANDARMERII WOJSKOWEJ

W latach 2004–2011 Żandarmeria Wojskowa wszczęła ogółem 518 postępowań przygotowawczych dotyczących przestępstw korupcyjnych, z których 473 zakończyła. Różnica pomiędzy liczbą wszczętych a zakończonych postępowań przygotowawczych wynika z faktu, iż postępowania przygotowawcze prowadzone są niejednokrotnie dłużej niż przez okres jednego roku. Dane liczbowe z podziałem na poszczególne lata zostały zaprezentowane na wykresie nr 1.

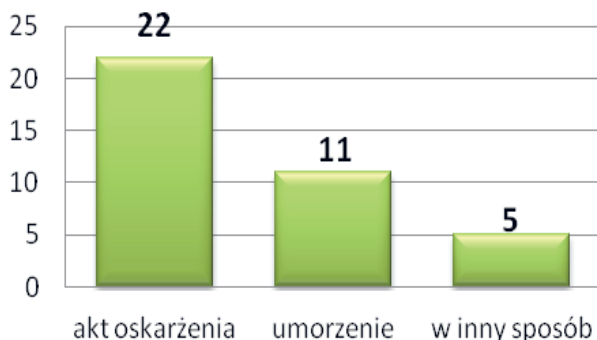
Wykres nr 1 - liczba postępowań wszczętych i zakończonych przez Żandarmerię Wojskową w latach 2004-2011

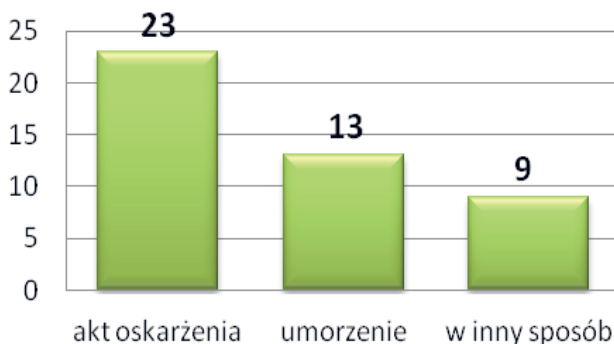
Źródło: opracowanie własne na podstawie mapy korupcji opublikowanej przez Centralne Biuro Antykorupcyjne.

Sposób zakończenia prowadzonych przez Żandarmerię Wojskową postępowań przygotowawczych w poszczególnych latach przedstawiają kolejne wykresy: wykres nr 2 rok 2004; wykres nr 3 – 2005; nr 4 – 2006; nr 5 – 2007; nr 6 – 2008; nr 7 – 2009; nr 8 – 2010; nr 9 – 2011. Wykres nr 10 przedstawia wartość korzyści majątkowych ujawnionych przez Żandarmerię Wojskową w latach 2004-2010.

Wykres nr 2 - sposób zakończenia postępowań przygotowawczych prowadzonych w 2004 r. przez ŻW

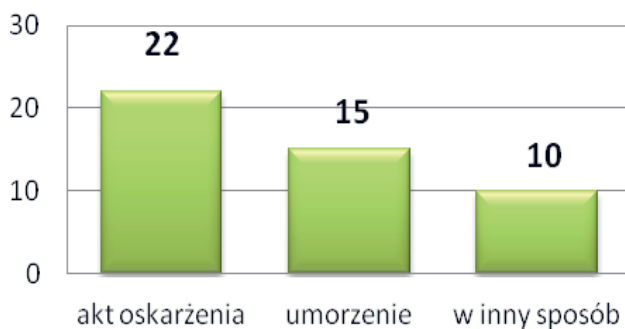

Wykres nr 3 - sposób zakończenia postępowań przygotowawczych prowadzonych w 2005 r. przez ŻW

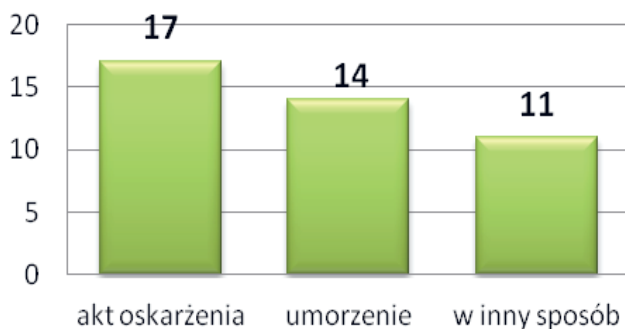

Źródło: opracowanie własne na podstawie mapy korupcji opublikowanej przez Centralne Biuro Antykorupcyjne.

Wykres nr 4 - sposób zakończenia postępowań przygotowawczych prowadzonych w 2006 r. przez ŻW

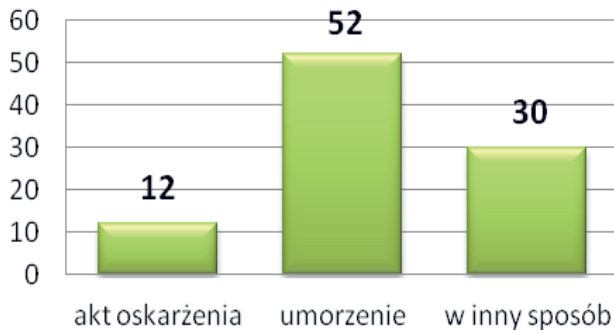

Wykres nr 5 - sposób zakończenia postępowań przygotowawczych prowadzonych w 2007 r. przez ŻW

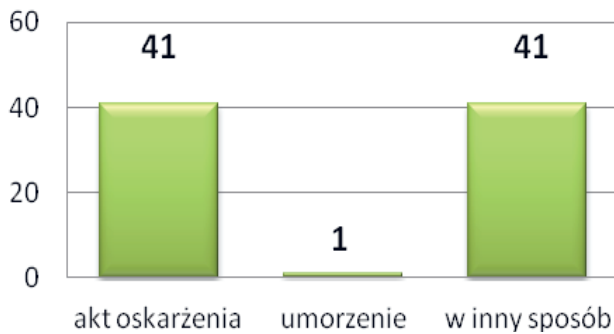

Źródło: opracowanie własne na podstawie mapy korupcji opublikowanej przez Centralne Biuro Antykorupcyjne.

Wykres nr 6 - sposób zakończenia postępowań przygotowawczych prowadzonych w 2008 r. przez ŻW

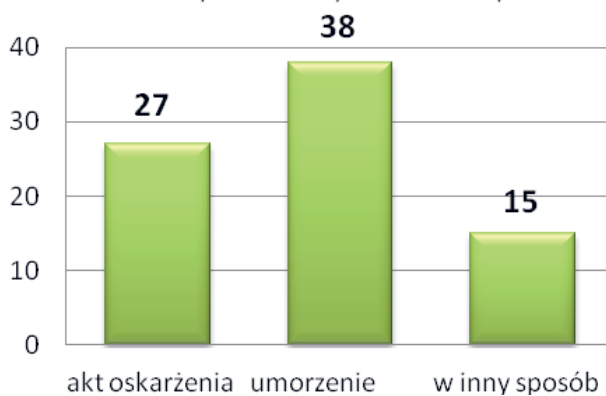

Wykres nr 7 - sposób zakończenia postępowań przygotowawczych prowadzonych w 2009 r. przez ŻW

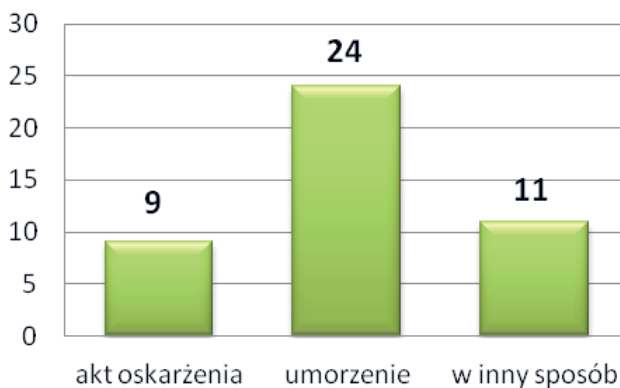

Źródło: opracowanie własne na podstawie mapy korupcji opublikowanej przez Centralne Biuro Antykorupcyjne.

Wykres nr 8 - sposób zakończenia postępowań przygotowawczych prowadzonych w 2010 r. przez ŻW

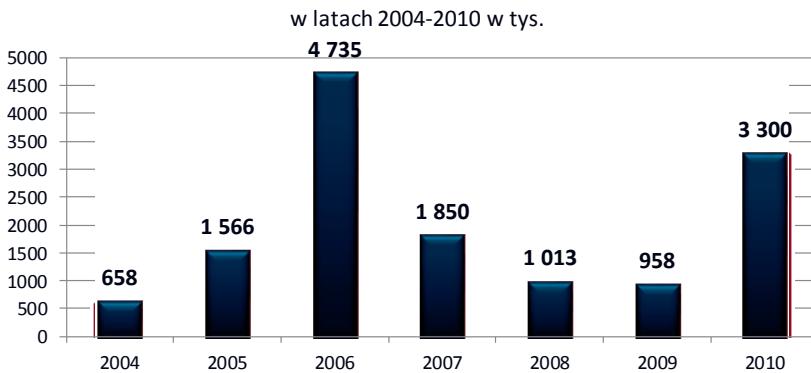

Wykres nr 9 - sposób zakończenia postępowań przygotowawczych prowadzonych w 2011 r. przez ŻW

Źródło: opracowanie własne na podstawie mapy korupcji opublikowanej przez Centralne Biuro Antykorupcyjne.

Wykres nr 10 - wartość korzyści majątkowych ujawnionych przez ŻW

Źródło: opracowanie własne na podstawie mapy korupcji opublikowanej przez Centralne Biuro Antykorupcyjne.

Wartość ujawnionych bądź zabezpieczonych przez Żandarmerię Wojskową korzyści majątkowych w latach 2004-2011 wyniosła ok. **14 080 000,00zł.**

Żandarmeria Wojskowa poza danymi liczbowymi prowadzi dla swoich potrzeb zestawienia dotyczące m.in.: podstaw wszczęcia postępowań przygotowawczych w latach 2004-2011, patrz tabela nr 1; postępowań przygotowawczych wszczętych w poszczególnych województwach, patrz tabela nr 2; postępowań przygotowawczych w rozbiciu na sposób zakończenia, patrz tabela nr 3 oraz miejsca popełnienia przestępstwa, patrz tabela nr 4. Tabele nr 2 i 4 nie zawierają danych za rok 2010 i 2011, ponieważ nie zostały opublikowane przez CBA.

Tabela nr 1 – podstawa wszczęcia postępowań przygotowawczych przez
 ŻW w latach 2004–2011

Podstawa wszczęcia/rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Zlecone przez prokuraturę wojskową	10	35	22	36	47	54	20	20
Na podstawie ustaleń własnych Żandarmerii Wojskowej	15	12	25	29	17	23	19	15
Zawiadomienie organu kontrolującego (Departament Kontroli MON)	8	2	2	5	2	1	4	1
Zawiadomienie dowódcy jednostki	1	2	3	1	6	2	3	3
Zawiadomienie obywatelskie	4	1	4	5	5	2	2	4
Doniesienie anonimowe	1	0	2	1	2	0	0	0
Publikacja prasowa	0	0	2	0	0	0	0	0
Przekazane przez inne organa ścigania/wyłączone z postępowania do odrębnego prowadzenia	0	1	2	4	3	1	21	7
OGÓŁEM	39	53	62	81	82	83	69	50

Źródło: opracowanie własne na podstawie mapy korupcji opublikowanej
 przez Centralne Biuro Antykorupcyjne.

Tabela nr 2 – postępowania przygotowawcze wszczęte przez ŻW
w latach 2004–2009 w poszczególnych województwach

Województwo	2004	2005	2006	2007	2008	2009
dolnośląskie	1	1	0	0	1	2
kujawsko-pomorskie	1	2	3	5	6	1
lubelskie	1	2	2	3	7	5
lubuskie	7	4	7	5	4	9
łódzkie	1	0	2	6	0	0
małopolskie	1	4	2	1	9	25
mazowieckie	11	9	18	22	7	7
opolskie	0	0	0	0	0	0
podkarpackie	1	3	1	1	1	3
podlaskie	0	0	0	2	0	0
pomorskie	3	1	11	13	12	5
śląskie	0	0	0	0	0	1
świętokrzyskie	1	2	0	0	1	1
warmińsko-mazurskie	10	13	7	11	13	12
wielkopolskie	0	3	4	5	12	3
zachodnio-pomorskie	1	6	5	7	9	9
poza granicami kraju	0	3	0	0	0	0
OGÓŁEM	39	53	62	81	82	83

Źródło: opracowanie własne na podstawie mapy korupcji opublikowanej przez Centralne Biuro Antykorupcyjne

Tabela nr 3 – postępowania przygotowawcze zakończone przez ŻW
w latach 2004–2010

Sposób zakończenia	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	
Akt oskarżenia	22	23	22	17	12	41	27	9	
Warunkowe umorzenie	1	0	0	0	3	1	38	24	
Umorzenie	czynu nie popełniono albo brak danych uzasadniających podejrzenie jego podejrzenia	6	3	10	4	14	11	0	5
	czyn nie zawiera znamion czynu zabronionego	2	7	4	9	21	9	0	13
	społeczna szkodliwość czynu jest znikoma	2	3	0	1	14	7	0	6
	przedawnienie karalności	0	0	1	0	0	1	0	0
Zakończone inaczej	włączono do innego postępowania	0	1	4	0	6	3	2	8
	przekazano innemu organowi ścigania	5	8	6	11	24	10	13	3
OGÓŁEM	38	45	47	42	94	83	80	44	
W prowadzeniu	1	8	15	39	30	46	50	Brak danych	

Źródło: opracowanie własne na podstawie mapy korupcji opublikowanej
przez Centralne Biuro Antykorupcyjne.

Tabela nr 4 – przestępstwa korupcyjne stwierdzone przez ŻW w latach 2004–2009

Miejsce popełnienia przestępstwa	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Teren jednostki wojskowej	15	19	23	32	36	48
Poza terenem jednostki	24	31	39	49	58	35
Poza granicą państwa	0	3	0	0	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie mapy korupcji opublikowanej przez Centralne Biuro Antykorupcyjne.

Zakres zadań, jak i uprawnienia Żandarmerii Wojskowej są bardzo szerokie, a przede wszystkim wystarczające do podejmowania wszelkich działań mających na celu zapobieganie, rozpoznawanie, ujawnianie oraz wykrywanie przestępstw korupcyjnych w wojsku. Wskazane powyżej dane statystyczne potwierdzają występowanie korupcji w wojsku, a więc zagrożenia bezpieczeństwa państwa. Dane wskazują również na potrzebę podjęcia czynności analitycznych oraz audytowych w zakresie sprawności funkcjonowania organów wojskowym, w tym Żandarmerii Wojskowej, w zakresie skuteczności prowadzonych działań.

Żandarmeria Wojskowa nie jest jedynym organem odpowiedzialnym za szeroko rozumianą walkę z korupcją.

Drugim organem bezpośrednio związanym z Żandarmerią Wojskową jest Naczelna Prokuratura Wojskowa. Funkcjonuje ona w ramach struktur wojskowych w różnym kształcie organizacyjnym i zakresie posiadanych kompetencji od 1918 roku. Podstawą jej obecnej działalności jest ustawa z dnia 20 czerwca 1985 roku o *prokuraturze*. W świetle przepisów powołanej ustawy prokuratorzy wojskowi współstanowią wraz z prokuratorami powszechnymi i prokuratorami pionu śledczego IPN „Prokuraturę RP”. Pod względem merytorycznym prokuratorzy wojskowi podlegają Prokuratorowi Generalnemu, którego jednym z zastępców jest Naczelny Proku-

rator Wojskowy. Pod względem strukturalno-organizacyjnym wojskowe jednostki organizacyjne prokuratury wchodzi w skład Sił Zbrojnych RP i ich działalność jest finansowana z wyodrębnionych środków budżetowych MON. W zakresie służby wojskowej Naczelny Prokurator Wojskowy podlega Ministrowi Obrony Narodowej.

Trzecim organem związanym z wojskiem w zakresie rozpoznawania przestępczości korupcyjnej jest Służba Kontrwywiadu Wojskowego. Służba Kontrwywiadu Wojskowego (SKW). To służba specjalna, której zadaniem jest ochrona przed zagrożeniami wewnętrznymi dla obronności Państwa, bezpieczeństwa i zdolności bojowej Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej oraz innych jednostek organizacyjnych podległych lub nadzorowanych przez Ministra Obrony Narodowej. SKW jest urzędem administracji rządowej, podległym Ministrowi Obrony Narodowej. SKW powstała z dniem 1 października 2006 r. na podstawie ustawy z dnia 9 czerwca 2006 r. o *Służbie Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służbie Wywiadu Wojskowego*. Podstawowe zadania SKW zostały szczegółowo określone w art. 5 ustawy o SKW i SWW.

W zakresie zwalczania przestępstw Służba Kontrwywiadu Wojskowego rozpoznaje, zapobiega oraz wykrywa popełniane przez żołnierzy pełniących czynną służbę wojskową, funkcjonariuszy SKW i SWW oraz pracowników SZ RP i innych jednostek organizacyjnych MON, przestępstwa:

- przeciwko pokojowi, ludzkości oraz przestępstwa wojenne;
- szpiegostwa przeciwko RP oraz przeciwko państwom obcym, które zapewniają wzajemność;
- zamachu lub sabotażu wobec SZ RP;
- określone w art. 228-230 Kodeksu karnego (**korupcja**), jeżeli mogą one zagrażać bezpieczeństwu lub zdolności bojowej SZ RP lub innych jednostek organizacyjnych MON;
- przeciwko ochronie informacji określone w rozdziale XXXIII Kodeksu karnego, jeżeli mogą one zagrażać bezpieczeństwu lub zdolności bojowej SZ RP lub innych jednostek organizacyjnych MON, a także takie czyny skierowane przeciwko państwom obcym, które zapewniają wzajemność;
- nielegalnego obrotu z zagranicą towarami, technologiami i usługami o znaczeniu strategicznym dla bezpieczeństwa państwa, a także dla utrzymania międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa;

- związane z terroryzmem;
- inne godzące w bezpieczeństwo potencjału obronnego państwa, SZ RP oraz jednostek organizacyjnych MON, a także państw, które zapewniają wzajemność.

W styczniu 2011 r. Służba Kontrwywiadu Wojskowego została wyposażona w dodatkowe narzędzia niezbędne do ochrony bezpieczeństwa państwa – utworzona została nowa jednostka organizacyjna pod nazwą *Zarząd Ochrony Ekonomicznych Interesów Sił Zbrojnych*. Nowa jednostka organizacyjna została umieszczona w pionie, w którym funkcjonują: *Zarząd Ochrony Sił Zbrojnych*, *Zarząd Operacyjny*, *Biuro Techniki i Obserwacji* oraz *Biuro Prawne*. Utworzenie tak mocnej struktury organizacyjnej, prowadzącej działania w celu ochrony bezpieczeństwa państwa, wskazuje na prawidłowe podejście do problemu zagrożeń skierowanych bezpośrednio na Siły Zbrojne.

Kolejną ważną komórką organizacyjną powołaną do zapobiegania występowania korupcji w Siłach Zbrojnych RP jest Biuro ds. Procedur Antykorupcyjnych. Usytuowanie Biura wynika z Zarządzenia Nr 160 Prezesa Rady Ministrów z dnia 24 października 2006 r. w sprawie nadania statutu Ministerstwu Obrony Narodowej. Zgodnie z ww. Zarządzeniem Biuro ds. Procedur Antykorupcyjnych od 2006 r. wchodzi w skład Ministerstwa Obrony Narodowej jako komórka obsługująca Ministra Obrony Narodowej i jemu bezpośrednio podległa. Kompetencje i szczegółowy zakres działania Biura został opisany w Zarządzeniu Nr 40/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 22 listopada 2006 r. w sprawie regulaminu organizacyjnego Ministerstwa Obrony Narodowej. Zgodnie z § 49 Biuro ds. Procedur Antykorupcyjnych jest właściwe w zakresie zapobiegania zjawiskom korupcyjnym w resorcie. Jednocześnie do zakresu zadań Biura należy w szczególności:

- identyfikacja istniejących zagrożeń i mechanizmów korupcyjnych, we współpracy z komórkami i jednostkami organizacyjnymi;
- analiza zidentyfikowanych mechanizmów korupcyjnych, ze szczególnym uwzględnieniem uwarunkowań strukturalnych, luk w istniejących procedurach lub braku odpowiednich procedur;
- wypracowywanie rozwiązań w zakresie zapobiegania i zwalczania zjawisk korupcyjnych, ze szczególnym uwzględnieniem projektów systemów i procedur antykorupcyjnych oraz opracowywanie projektów polityki przejrzystości w resorcie,

- monitorowanie wdrażania zatwierdzonych procedur i rozwiązań;
- przeprowadzanie oraz organizowanie szkoleń w zakresie przejrzystości procedur i rozwiązań systemowych;
- opiniowanie i konsultowanie, na potrzeby Ministra lub na wniosek komórek organizacyjnych i jednostek organizacyjnych, spraw lub projektowanych rozwiązań z punktu widzenia przejrzystości, gospodarności i zapobiegania patologiom korupcyjnym;
- opiniowanie, na zlecenie Ministra lub w ramach procesu uzgodnień resortowych i międzyresortowych, projektów aktów prawnych pod kątem przejrzystości i możliwych zagrożeń korupcyjnych;
- prowadzenie nadzoru nad zakupami dokonywanymi na rzecz resortu.

Kolejnymi organami, do zadań których należy zwalczanie przestępczości korupcyjnej są: Policja, Centralne Biuro Antykorupcyjne, Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Straż Graniczna, Wywiad Skarbowy. Wszystkie te służby i organy działają na podstawie odrębnych przepisów prawnych, w których szczegółowo zostały określone zadania i uprawnienia. Należy również zwrócić uwagę na udział w ujawnianiu przestępstw korupcyjnych mediów oraz obywateli. Ważna jest także działalność organizacji pozarządowych w bieżącym monitorowaniu zjawiska korupcji.

PODSUMOWANIE

Przedstawione dane statystyczne dotyczące liczby przestępstw korupcyjnych w wojsku oraz ich analiza dają podstawę do postawienia kilku hipotez:

1. Skala zjawiska korupcji w wojsku przyczynia się do obniżenia poziomu bezpieczeństwa Polski, a tym samym do obniżenia rangi na arenie międzynarodowej.
2. Skuteczność funkcjonowania jednostek wewnętrznych Ministerstwa Obrony Narodowej odpowiedzialnych m.in. za ujawnianie nieprawidłowości w postępowaniach przetargowych jest niewystarczająca.
3. Skuteczność działań podejmowanych przez Żandarmerię Wojskową w zakresie ujawniania i zapobiegania korupcji nie gwarantuje pełnej ochrony interesów Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej w obszarze obronności i uzbrojenia.

Postawione hipotezy dotyczą wrażliwych elementów funkcjonowania Sił Zbrojnych RP. Prowadzenie badań w tym obszarze jest dość trudne, ale

niezbędne. Należy pamiętać, że największą wartością każdego państwa jest bezpieczeństwo. Nie można zapominać również, że zagrożenie to suma zagrożeń częściowych, wynikających z różnych otaczających nas zjawisk. Zwalczanie korupcji to również wyzwanie dla państw członków Unii Europejskiej, do której należymy.

PROPOZYCJE DZIAŁAŃ

Podjęcie skutecznych działań w zakresie rozpoznawania potencjalnych zagrożeń, jakie mogą wystąpić w związku z prowadzonymi zakupami sprzętu i uzbrojenia w Siłach Zbrojnych, jest największym wyzwaniem dla Ministerstwa Obrony Narodowej, Żandarmerii Wojskowej, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Biura ds. Procedur Antykorupcyjnych, Naczelnej Prokuratury Wojskowej oraz pozostałych służb mających w swoich zadaniach zwalczanie korupcji. Do działań, które wydają się możliwe do zrealizowania, a mogą skutecznie zwiększyć skuteczność zwalczania korupcji w wojsku, należy zaliczyć:

1. Zwiększenie skuteczności kontroli specyfikacji istotnych warunków zamówienia przez ekspertów posiadających odpowiednią wiedzę teoretyczną i praktyczną;
2. Rozbudowę etatową Biura ds. Procedur Antykorupcyjnych MON i utworzenie komórek zamiejscowych (np. kosztem kadr Departamentu Kontroli). Ustanowienie podległości Dyrektora Biura bezpośrednio pod Ministra Obrony Narodowej;
3. Rozszerzenie współpracy Żandarmerii Wojskowej, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Naczelnej Prokuratury Wojskowej, Centralnego Biura Antykorupcyjnego oraz Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Centralnego Biura Antykorupcyjnego w zakresie zapobiegania i ujawniania przestępstw korupcyjnych oraz wymiany informacji i współdziałania;
4. Przeprowadzenie analizy ujawnionych spraw korupcyjnych w wojsku przez zespół ekspertów MON, ekspertów – praktyków w zakresie prowadzenia spraw korupcyjnych oraz analityków kryminalnych.

REFERENCES

- Bil J., (2012), *Uregulowania antykorupcyjne w świetle kodeksu wyborczego oraz ustawy o partiach politycznych*, [w:] *Jakość w działaniach na rzecz bezpieczeństwa wewnętrznego państw Grupy Wyszehradzkiej z perspektywy europejskiej*, pod red. P. Majer, M. Sitek, Józefów: Wydawnictwo Wyższej Szkoły Gospodarki Euroregionalnej im. Alcide De Gasperi.
- Brzęk W. (2009), *Współpraca organów administracji publicznej ochronie bezpieczeństwa zdrowia*, [w:] M. Lisiecki, M. Raczkowska-Lipińska, B. Sitek, W. Pokruszyński (red), *Bezpieczeństwo wewnętrzne Rzeczypospolitej Polskiej na tle innych państw Unii Europejskiej. Stan obecny i perspektywy zmian*. Józefów: Wydawnictwo Wyższej Szkoły Gospodarki Euroregionalnej im. Alcide De Gasperi.
- Ciesielczyk M. (2005), *Przeciw korupcji*, Tarnów: „Witek-Druk”.
- Opracowanie Fundacji Obywatelskiego Rozwoju, Stowarzyszenia Normalne Państwo oraz Stowarzyszenia Komunikacji Marketingowej (2008), *Czy można budować bez korupcji?* Warszawa.
- Gryz J. (2010), *Zarys podstaw teorii bezpieczeństwa AON*, Warszawa.
- Pokruszyński W. (2008), *Kryteria bezpieczeństwa międzynarodowego*, Józefów: Wydawnictwo Wyższej Szkoły Gospodarki Euroregionalnej im. Alcide De Gasperi.
- Pokruszyński W. (2008), *Bezpieczeństwo narodowe u progu XXI wieku*. Zeszyty naukowe nr 1/70 Akademia Obrony Narodowej, Warszawa 2008.
- Pokruszyński W. (2009), *Współczesne bezpieczeństwo narodowe*, Józefów: Wydawnictwo Wyższej Szkoły Gospodarki Euroregionalnej im. Alcide De Gasperi.
- Pokruszyński W. (2010), *Teoretyczne aspekty bezpieczeństwa*, Józefów: Wydawnictwo Wyższej Szkoły Gospodarki Euroregionalnej im. Alcide De Gasperi.
- Pokruszyński, W. (2013a) Filozoficzne aspekty bezpieczeństwa personalnego, *Journal of Modern Science* 1/16/2013, ss. 167-175
- Pokruszyński, W. (2013b) Współczesne problemy wykluczenia społecznego w Polsce, *Journal of Modern Science* 2/17/2013, ss. 205-219

USTAWODAWSTWO I ORZECZNICTWO

Preambuła Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 1997 r. Nr 78

- poz. 483 z późn. zm.).
- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej*, tekst uchwalony w dniu 2 kwietnia 1997 r. przez Zgromadzenie Narodowe, (Dz. U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 24 sierpnia 2001 r. o *Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych* (Dz. U. Nr 123, poz. 1353 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 20 czerwca 1985 r. o *prokuraturze* (Dz. U. Nr 31, poz. 138 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2006 r. o *Służbie Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służbie Wywiadu Wojskowego* (tekst jednolity: Dz. U. z 2006 r. Nr 104, poz. 709).
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2006 r. o *Centralnym Biurze Antykorupcyjnym* (Dz. U. Nr 104, poz. 708 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 24 maja 2002 r. o *Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu* (tekst jednolity: Dz. U. z 2010 r. Nr 29, poz. 154).
- Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o *Policji* (Dz. U. Nr 30, poz. 179 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 12 października 1990 r. o *Straży Granicznej* (tekst jednolity: Dz. U. z 2002 r. Nr 171, poz. 1399).
- Ustawa z dnia 6 lipca 2001 r. o *gromadzeniu, przetwarzaniu i przekazywaniu informacji kryminalnych* (tekst jednolity: Dz. U. z 2010 r., Nr 29, poz. 153).
- Zarządzenie Nr 160 Prezesa Rady Ministrów z dnia 24 października 2006 r. w *sprawie nadania statutu Ministerstwu Obrony Narodowej* (MP. Nr 76, poz. 769 z późn. zm.).
- Zarządzenie Nr 40/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 22 listopada 2006 r. w *sprawie regulaminu organizacyjnego Ministerstwa Obrony Narodowej* (Dz. U. MON Nr 21, poz. 270 z późn. zm.).
- Decyzja Nr 291/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 26 lipca 2006 r. w *sprawie zasad i trybu zawierania w resorcie obrony narodowej umów, których przedmiotem jest uzbrojenie lub sprzęt wojskowy* (Dz. U. MON Nr 14, poz. 179 z późn. zm.).
- Decyzja Nr 28/MON Ministra Obrony Narodowej w *sprawie wprowadzenia procedury pozyskania nowego uzbrojenia i sprzętu wojskowego oraz procedury pozyskania nowego uzbrojenia i sprzętu wojskowego w ramach pilnej potrzeby operacyjnej* (Dz. U. MON Nr 3, poz. 36).

Decyzja Nr 232/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 22 listopada 1999 r. w sprawie wytycznych dotyczących opracowywania aktów prawnych oraz wydawania tych aktów w resorcie obrony narodowej, (Dz. U. MON Nr 8, poz. 8 z późn. zm.).

Decyzja Nr 16/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 21 stycznia 2011 r. zmieniająca decyzję sprawie zasad realizacji polityki informacyjnej w resorcie obrony narodowej, (Dz. U. MON Nr 2, poz. 25).

Decyzja Nr 125/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 14 kwietnia 2011 r. w sprawie wprowadzenia Kodeksu etycznego postępowania pracowników i żołnierzy, (Dz. U. MON Nr 8, poz. 100).